

Lublin, 21.01.2019 r.

Dr hab. Henryk Ronek

Profesor nadzwyczajny UMCS

R e c e n z j a

pracy doktorskiej mgr Moniki Ucieszyńskiej nt. „Audyt wewnętrzny w ocenie kontroli zarządczej w jednostkach administracji skarbowej”

1. Identyfikacja pracy

Przedstawiona do recenzji praca doktorska mgr Moniki Ucieszyńskiej pt. „Audyt wewnętrzny w ocenie kontroli zarządczej w jednostkach administracji skarbowej” obejmuje wstęp, cztery rozdziały, zakończenie, wykaz źródeł (tj.: wykaz literatury, wykaz aktów prawnych i pozostałych regulacji oraz wykaz źródeł internetowych), wykazy tabel i schematów oraz trzy załączniki. A mianowicie: Załącznik 1 – Międzynarodowe standardy praktyki zawodowej audytu wewnętrznego, Załącznik 2 – Wybrane wskaźniki pomiaru realizacji celów Krajowej Administracji Skarbowej i Załącznik 3 – Porównanie zakresu uprawnień przysługujących: audytowi wewnętrznemu oraz kontrolerom przeprowadzającym kontrolę w administracji rządowej, kontrolę celno-skarbową i kontrolę podatkową.

Całość obejmuje 221 stron tekstu.

Ze względu na temat pracy, zakres badań, prezentowane kategorie ekonomiczne oraz wnioski, praca plasuje się wśród dysertacji z dziedziny nauk ekonomicznych w dyscyplinie finanse.

2. Ocena wyboru tematu badawczego

Realizowany temat badawczy jest silnie związany z celami i funkcjonowaniem administracji skarbowej. Od niej natomiast zależy realizacja celów finansów publicznych a więc i funkcjonowania Państwa.

Tymczasem administracja skarbowa nie była zbyt wysoko oceniana, zarówno w Kraju, jak też przez odpowiednie urzędy Unii Europejskiej i inne organizacje międzynarodowe. Dlatego

też dokonano w niej znaczących reform, zarówno w strukturze organizacyjnej, jak też w zakresie celów i źródeł działania. Skuteczna i efektywna realizacja zadań KAS uzależniona jest od sprawnie działającej kontroli zarządczej. Natomiast do oceny kontroli zarządczej powołany jest audyt wewnętrzny.

Jak zawarte jest w ustawie o finansach publicznych, audyt wewnętrzny jest działalnością niezależną i obiektywną, której celem jest wspieranie kierownika jednostki w realizacji celów i zadań przez systematyczną ocenę kontroli zarządczej oraz czynności doradcze. Ocena ta dotyczy w szczególności adekwatności, skuteczności i efektywności funkcjonowania kontroli zarządczej w jednostce.

Z tego wynika bardzo ważna rola audytu wewnętrznego, tym bardziej, że znajduje się on w okresie reformowania i doskonalenia podlegając transformacji od audytu zgodności w kierunku audytu efektywnościowego. Do jego zadań należy badanie systemów zarządzania i kontroli oraz czynności doradcze.

Istnieje spora liczba opracowań dotyczących audytu wewnętrznego. Brakuje jednak całościowego, pogłębionego przeglądu działań tego audytu, jak też jego ocen i wskazania zaleceń, w jakim kierunku powinien być rozwijany.

Tę lukę w naszej wiedzy próbuje, i to całkiem skutecznie, wypełnić przedstawiona praca doktorska. Dlatego też, z dużą aprobatą należy przyjąć przedłożoną do oceny dysertację. Poruszany w niej temat jest bardzo ważny i aktualny.

3. Cel poznawczy pracy oraz hipotezy i problemy badawcze

Autorka postawiła jedną hipotezę, która jednak jest bardzo zbliżona do wyznaczonego celu poznawczego. Mianowicie, hipoteza zakłada, że „audyt wewnętrzny stanowi skuteczne narzędzie oceny kontroli zarządczej, jak również przysparza wartości dodanej jednostkom administracji skarbowej. Audyt wewnętrzny pełni również istotną funkcję wspomagającą sprawne działanie jednostek administracji skarbowej”. I o celu nadrzędnym: „którym jest wykazanie znaczenia audytu wewnętrznego w ocenie funkcjonowania kontroli zarządczej”.

Należy stwierdzić, że w ten sposób jest bardzo dobrze, klarownie przedstawiony ogólny problem badawczy, a przecież właśnie o to chodzi. Tym bardziej, że nieco dalej Autorka uszczegóławia go wskazując, na jakich zagadnieniach zamierza się skupić.

Rozwiązanie takie wypada pochwalić, ponieważ z jednej strony porządkuje badania, a z drugiej strony ułatwia śledzenie toku rozumowania czytającym.

4. Realizacja celu badawczego i struktura pracy – ocena merytoryczna

Struktura pracy została zdeterminowana potrzebami weryfikacji hipotezy badawczej i realizacji celu poznawczego. Jest przejrzysta i logiczna. Poszczególne rozdziały umieszczono w logicznym następstwie dążąc do osiągnięcia celu badanego. Uzasadnienie tego układu i zawartości poszczególnych rozdziałów znajdujemy już we wstępie.

Realizując krok po kroku postawione zagadnienia badawcze, Autorka pozytywnie zweryfikowała główną hipotezę oraz osiągnęła w pełni cel poznawczy pracy.

Całość prezentuje, bez wątplenia, wysoki poziom merytoryczny.

5. Metodyka pracy

Zgodnie z postawionym tytułem pracy, głównym podmiotem podlegającym badaniom jest Krajowa Administracja Skarbowa (KAS) a przedmiotem audyt wewnętrzny tam występujący. W swoich badaniach Autorka oparła się przede wszystkim na bogatej literaturze polskiej i zagranicznej dotyczącej finansów publicznych. Na podkreślenie zasługuje też bardzo umiejętne wykorzystanie kompletnego zbioru licznych aktów normatywnych (ustaw, rozporządzeń, zarządzeń, ale również komunikatów Ministra Finansów i Ministra Rozwoju i Finansów, uchwał Rady Ministrów itp.)

W pracy wykorzystano też (w sposób twórczy) wytyczne organizacji międzynarodowych zalecających kierunki reform administracji skarbowej w Polsce (np. Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju).

Należy stwierdzić, że Autorka umiejętnie wykorzystwała te źródła, ale również nie stroniąc od krytycznej ich oceny.

Swoje wnioski formułowała Autorka nie tylko opierając się na źródłach literaturowych i normatywnych, ale również na badaniach empirycznych. Tutaj można stwierdzić, że właściwie swoich badań źródłowych (np. w urzędach skarbowych, czy w urzędach celnych) nie przeprowadziła. Recenzent nie uznaje jednak tego za błąd badawczy (w tej sytuacji). Po pierwsze, przeprowadzenie takich badań (np. w formie ankiety) byłoby praktycznie niemożliwe przez samą Autorkę. Co więcej, dostarczone w ten sposób informacje byłyby na pewno niekompletne i niewiarygodne. Ale Autorka dysponowała lepszym rozwiązaniem. Mianowicie, wykorzystwała materiały źródłowe na interesujący ją temat zbierane na potrzeby Ministra Finansów czy Najwyższej Izby Kontroli. A te z pewnością zawierają pełne i wiarygodne dane.

6. Osiągnięcia pracy

Osiągnięcia pracy doktorskiej p. mgr Moniki Ucieszyskiej dotyczą sfery teoretyczno-naukowej oraz praktycznej.

Z naukowego punktu widzenia należy podkreślić uporządkowanie i wyjaśnienie pojęć dotyczących audytu wewnętrznego w jednostkach administracji skarbowej. Ukazując, jak powinien funkcjonować audyt wewnętrzny aby dobrze służyć kierownikom kontroli zarządczej, a tym samym całej administracji skarbowej, Autorka stworzyła pewnego rodzaju wzorzec (można go też nazwać modelem) audytu wewnętrznego w jednostkach administracji skarbowej.

Natomiast z praktycznego punktu widzenia recenzent widzi korzyści, tak dla klientów urzędów, jak i dla zarządzających tymi jednostkami. To co dobrze służy kontroli zarządczej, przyczynia się również do coraz lepszego funkcjonowania administracji skarbowej.

7. Formalna ocena pracy

Przedstawiona do recenzji praca doktorska została napisana bardzo dobrym zrozumiałym językiem. Wywody prowadzone są w sposób jasny i logiczny.

Praca zawiera olbrzymią i różnorodną ilość umiejętnie zebranego, uporządkowanego i zaprezentowanego materiału (np. tabele, schematy itp.). Autorka używa terminów z różnych dziedzin naukowych, ale zawsze poprawnie, zgodnie z przyjętym znaczeniem. Tam gdzie występują pewne odmienności w interpretacji pojęć, znajdujemy ich wyjaśnienie (np. co do wartości dodanej w jednostkach administracji skarbowej).

8. Wnioski końcowe

Recenzent patrzył też na pracę p. mgr Moniki Ucieszyskiej z punktu widzenia ustawowych warunków uznania rozprawy doktorskiej. W efekcie można stwierdzić, że:

- a) rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemów naukowych,
- b) ogólna wiedza teoretyczna Kandydatki w danej dyscyplinie jest bardzo duża,
- c) Autorka potrafi samodzielnie prowadzić pracę naukową.

W związku z tym wnoszę do Rady Wydziału Zarządzania, Informatyki i Finansów wniosek o dopuszczenie mgr Moniki Ucieszyńskiej do publicznej obrony ocenianej rozprawy doktorskiej. Sama praca, jak już zostało napisane w punkcie 1 oceny, pasuje wśród dysertacji z dziedziny nauk ekonomicznych, w dyscyplinie finanse.

Jednocześnie, doceniając wysoką ocenę dysertacji, wnoszę o nagrodzenie Jej wyróżnieniem Rady Wydziału.

